

Ungdomars intresse för säkra, hälsosamma och klimateffektiva resor

NTF RAPPORT 2021:9

Samarbete med Ungdomsfullmäktige i fyra kommuner

SÄKER TRAFIK

Förord

NTF är en fri, självständig och idéburen organisation som arbetar för en säker trafik. NTF arbetar på ideell och demokratisk grund genom folkrörelser, organisationer, samhällsinstitutioner, företag och enskilda. En av NTF:s viktigaste verksamheter är nationella projekt, projekt som delar av eller hela NTF-organisationen är delaktig i, ofta tillsammans med någon eller flera medlemsorganisationer.

Ett nationellt projekt under år 2021 är projektet *Ungdomars intresse för säkra, hälsosamma och klimateffektiva resor*. Projektet är finansierat av Trafikverkets projektbidrag till ideella organisationer.

Lokala projektledare har varit Dag Barstorp, NTF i Skåne och Elisabeth Westman, NTF Västmanland.

Vi vill rikta ett stort tack till de ungdomar från ungdomsfullmäktige eller ungdomsråd som deltog i gruppintervjuerna i de fyra kommunerna.

Solna, november 2021

Elisabeth Westman, Projektledare

Kontakt

elisabeth.westman@ntf.se

katarina.bokstrom@ntf.se

www.ntf.se

Innehåll

Sammanfattning.....	4
1 Bakgrund	4
2 Syfte	5
3 Metod	5
4 Resultat.....	5
4.1 Gruppintervjuer i ungdomsfullmäktige/-råd.....	5
4.1.1 Ungdomarnas färsätt till skolan.....	5
4.1.2 Ungdomarnas tankar om hälsa och fysisk aktivitet	7
4.1.3 Ungdomarnas tankar om miljö och trafik	7
4.1.4 Ungdomarnas tankar om trafiksäkerhet och skyddsutrustning i trafiken.....	8
4.2 Aktiviteter i kommunerna som resultat av gruppintervjuerna.....	9
4.2.1 Trygghetsvandringar med trafikfokus	9
4.2.2 Cykelhjälm- och reflexutställning	10
4.2.3 Hastighetsmätning.....	10
4.2.4 Dialog med trafikingenjör	10
5 Sammanfattande diskussion och slutsatser	10
Referenser	11
Bilaga 1 – Intervjuguide	12

Sammanfattning

Ungdomsfullmäktige eller ungdomsråd finns för att fånga upp ungdomars önskemål och synpunkter i ett flertal kommuner i landet. Ungdomsfullmäktige/-råd består vanligtvis av 20–30 ungdomar från kommunens högstadieskolor och gymnasieskolor.

NTF i Skåne och Västmanland har genomfört ett pilotprojekt i fyra kommuner där vi samarbetade med ungdomsfullmäktige/-råd för att ta reda på ungdomars intresse för säkra, hälsosamma och klimateffektiva resor. I samråd med kommunens samordnare genomförde vi gruppintervjuer med ungdomar i ungdomsfullmäktige/-råd i respektive kommun.

Ungdomarna uppgav att de uppskattar att cykla och gå tillsammans med andra. Den sociala dimensionen på cykling och gång kan därför vara värdefull att lyfta fram om vi vill locka fler ungdomar att cykla och gå. Det som påverkar dem att inte gå och cykla är långa avstånd, farliga korsningspunkter, stöldrisk och dåligt väder. Om vi vill att fler ska gå och cykla under större delen av året behöver vi satsa på att göra bättre och säkrare gång- och cykelstäder.

I samråd med ungdomsfullmäktige/-råd genomförde NTF minst en aktivitet per kommun. En aktivitet var trygghetsvandringar med ungdomar från ungdomsfullmäktige/-råd och representanter från kommunstyrelserna där man tidigare inte haft fokus på trafik. Det som kom fram gällande trafik handlar till större delen om farliga korsningspunkter, höga hastigheter, dålig/trasig gatubelysning, höga häckar och vattensamlingar på gång- och cykelvägar. NTF genomförde hjälm- och reflexutställningar på skolor i tre kommuner. I en gruppintervju lyfte ungdomar fram problem med höga hastigheter vid en skola varpå NTF genomförde en hastighetsmätning med laserinstrument. Resultaten har återkopplats till ungdomsfullmäktige och skolledningen i kommunen. I en kommun hade NTF och ungdomar från ungdomsfullmäktige tillsammans en dialog med Trafikingenjören.

Majoriteten av ungdomarnas synpunkter skulle kunna felanmälas via kommunernas appar, telefon och hemsidor för felanmälan och synpunkter på sådant som rör trafik och gator. Tyvärr kände ungdomarna inte till denna service hos kommunerna.

1 Bakgrund

I januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Det innebär att det ställs högre krav på kommuner att stärka sitt barnrättsarbete och se till att rättigheterna omsätts i praktiken.

Ungdomsfullmäktige eller ungdomsråd finns för att fånga upp ungdomars önskemål och synpunkter i ett flertal kommuner. Ungdomsfullmäktige/-råd består vanligtvis av 20–30 ungdomar från kommunens högstadieskolor och gymnasieskolor.

Svenska ungdomar i åldern 11–17 år rör på sig minst i hela Norden. Åtta av tio får för lite motion, enligt en artikel finansierad av Världshälsoorganisationen WHO (Guthold m.fl., 2020). Ungdomar bör röra på sig minst en timme om dagen, men det är få som gör det. Det handlar inte bara om idrott och sport, utan också om att gå och cykla till och från skolan och fritidsaktiviteter. Författarna till studien menar att alla delar av samhället måste hjälpas åt. Det kan handla om mer idrott på schemat, säkrare gång- och cykelvägar och fler platser där unga kan leka.

Jessica Westman, doktor i psykologi vid Karlstads universitet, disputerade 2017 med avhandlingen *Drivers of children's travel satisfaction* (Westman, 2017). Hennes studier visar att barn mår och presterar bättre när de får gå, cykla eller åka buss till skolan. Trots detta väljer allt fler föräldrar att skjutsa sina barn med bil - oavsett om avståndet till skolan är kort eller långt.

Utifrån denna bakgrundskunskap ville NTF i ett pilotprojekt samarbeta med ungdomsfullmäktige eller ungdomsråd för att ta reda på ungdomars intresse för säkra, hälsosamma och klimateffektiva resor.

2 Syfte

Projektets syfte är att i samarbete med kommunala ungdomsfullmäktige eller ungdomsråd ta reda på ungdomars intresse för säkra, hälsosamma och klimateffektiva resor.

3 Metod

NTF valde ut två kommuner i Skåne och två kommuner i Västmanland som har ungdomsfullmäktige eller ungdomsråd. NTF presenterade projektet vid möten med ledning och samordnare för ungdomsfullmäktige/-råd i respektive kommun. Som stöd tog vi fram en ppt-presentation som handlade om projektet. Vid mötena diskuterades idéer om säkra, hälsosamma och klimateffektiva resor för att hitta intressanta uppslag för vidare dialog med ungdomarna i respektive ungdomsfullmäktige/-råd.

NTF tog fram en intervjuguide som underlag för gruppintervjuer med ungdomar, se bilaga 1. Gruppintervjuerna genomfördes med ungdomsfullmäktige/-råd i de fyra utvalda kommunerna under våren 2021 och därefter sammanställdes svaren.

Utifrån gruppintervjuerna har NTF genomfört minst en aktivitet per kommun i samråd med ungdomsfullmäktige i respektive kommun.

4 Resultat

4.1 Gruppintervjuer i ungdomsfullmäktige/-råd

Gruppintervjuerna genomfördes i fyra utvalda kommuner i Skåne och Västmanland. Sammanlagt deltog 22 ungdomar i de fyra grupperna. Varje grupp bestod av mellan fyra och sju deltagare och de valde själva att delta. Gruppintervjuerna genomfördes på fritidsgårdar och i kommunhus. I en kommun genomfördes gruppintervjun digitalt via Teams eftersom smittläget av Covid-19 medförde att inga fysiska möten fick genomföras i den kommunen. Varje gruppintervju tog mellan 45 och 60 minuter.

Nedan finns en generell sammanställning av vad som kom fram i samtliga gruppintervjuer. Vi har i första hand lyft fram svar och kommentarer som flera har haft eller som varit konkreta förslag för en framtida utveckling.

4.1.1 Ungdomarnas färdsätt till skolan

Majoriteten av de ungdomar som har maximalt cirka fyra kilometers avstånd till skolan, går eller cyklar under sen vår, sommar och tidig höst (sommarsäsongen). En del ungdomar åker med sina föräldrar i bil till skolan trots att avståndet till skolan inte är långt. Skjutsandet beror ofta på att skolan ligger på vägen till föräldrarnas arbetsplats och/eller att föräldrarna ändå skjutsar syskon. Ibland får ungdomarna skjuts av föräldrar om det regnar eller om de är sena.

Elever som har långa avstånd till skolan åker buss. Några elever som har långt avstånd åker moped till skolan. En hel del ungdomar har A-traktor. Ungdomarna tycker att det är väldigt bra att ha en A-traktor när man bor på landsbygden eftersom bussarna där inte går så ofta. A-traktorer används för att ta sig till skola, jobb och fritidsaktiviteter. Bland vissa ungdomar finns ett mycket stort intresse för A-traktorer.

Sättet att ta sig till skolan skiljer sig överlag inte så mycket mellan årstiderna, men under vintern cyklar färre ungdomar till skolan. Ett problem som ungdomarna lyfter fram är att cyklarna blir översnöade och isiga då det saknas tak på cykelställen på vintern. Några ungdomar säger att de har problem att cykla på vinter på grund av dålig snöröjning.

Avgörande för att ungdomarna inte cyklar

De flesta ungdomar har så nära till skolan att de promenerar i stället för att cykla. De som har långt till skolan åker vanligtvis buss. Ungdomarna säger också att många vuxna tar bilen av ren vana och slöhet till jobbet och då åker de med sina föräldrar. Om ungdomarna har skilda vårdnadshavare, där den ena parten bor längre ifrån skolan, försvårar det för eleverna att gå eller cykla till skolan de dagar de bor där.

Att cykla i dåligt väder tycker ungdomarna är jobbigt. Det vill inte sitta på lektionerna i genomvåta jeans eller skor. Byta kläder hinner man inte, anser de, och det är jobbigt att släpa på ombyteskläder. När det regnar får de därför oftast skjuts till skolan. På höstkanten, när mörkret kommer och snön börjar falla, ställer en del ungdomar undan sin cykel. Växlarna på cykeln fryser och cykeln blir blöt och översnöad på vintern. Det är även lätt att få punktering av gruset.

Andra anledningar till att många ungdomar inte cyklar till skolan är att de anser att avståndet till skolan är för långt, att de saknar cykelbanor, att cykelbanan är osammanhängande, eller att de måste korsa trafikerade vägar. En del ungdomar tycker det är otrevligt att cykla nära en huvudled för bilar. Ungdomarna lyfter fram att det behövs säkra cykelvägar i anslutning till hårt trafikerade vägar och 2+1-vägar, så att ungdomar på landsbygden kan cykla mer. Ungdomarna vill känna sig säkra på cykelbanan och att den är den kortaste vägen från start- till slutpunkt. En ungdom frågade varför cyklister inte får mer utrymme på vägar och i städer om det nu är så nyttigt och bra att fler cyklar. Bilarna både får och tar mest plats och cyklisterna får lite utrymme, menar ungdomen.

Många ungdomar säger att de får skjuts till träningar, tävlingar och turneringar av sina föräldrar eftersom föräldrarna vill vara med och titta på ungdomarna. Ungdomarna skjutsas ofta till olika fritidsaktiviteter eftersom de har långa avstånd och tunga väskor. Det är också så att de inte hinner cykla eftersom de har så många fritidsaktiviteter.

Avsaknaden av säkra och smidiga cykelparkeringar vid skolor, fritidsaktiviteter och i bostadsområden är ett stort hinder för att cykla. Ungdomarna upplever att det är brist på säkra cykelparkeringar som är väderskyddande mot regn och snö både vid skolor, arenor och i centrum.

Många ungdomar avstår också från att cykla eftersom risken för att få cykeln stulen är för stor. På en av skolorna har eleverna uppsikt över cykelparkeringen från skolsalarna, vilket de anser är bra eftersom det minskar risken för stöld eller åverkan på cyklarna. En elev berättar att hennes cykel blev stulen då hon hade den i cykelstället vid skolan över en helg.

Ungdomarna säger att det är skönt och väldigt fritt att cykla jämfört med att åka buss, men att det är jobbigt att serva cykeln och se till att cykeln är hel och ren. Några ungdomar påpekar att de är oroliga för att cykeln ska gå sönder, framför allt om det saknas cykelbutik och verkstad i närområdet. Tvättmöjligheter som är anpassade för cyklar saknas. Det gör att cykeln slits fort och ser risig ut, till slut blir det inte lika kul att cykla på den. Några ungdomar önskar att det fanns lättillgängliga cykeltvättar för enkel avspolning av cyklar och utrustning. Det vore även väldigt smidigt att kunna tvätta cykeln automatiskt, ungefär som biltvättsprogram på bensinstationer.

En del ungdomar vill ha en lättkörd cykel, samtidigt som det ska gå att få med saker på cykeln. Det är svårt att köpa en cykel som passar både för att åka lätt och smidigt, och samtidigt kunna lasta tunga väskor på. Det känns som man behöver flera olika cyklar, uttrycker de.

Många ungdomars fritidsaktivitet är att spela dator- eller tv-spel hemma. De använder sociala medier, kollar videoklipp, gör läxor, chattar med kompisar och mycket mer. Då behöver de inte cykla eller på annat sätt ta sig till någon aktivitet.

Hur ungdomarna vill ta sig till skolan

Många ungdomar vill gå eller cykla. De vill gärna ta sig till skolan tillsammans med jämnåriga kompisar eller syskon. Den främsta motivationen till att cykla är att cykling är smidig, snabb och billig. Några ungdomar säger att de tycker det är smidigare att cykla och gå året om i stället för att stå och frysa

och vänta på bussen vid busshållplatsen. Några ungdomar lyfte även fram miljöperspektivet. Ungdomarna uppskattar också fin natur på vägen till skolan.

Det är viktigt att skolvägen inte är för lång. Ungdomarna gillar inte korsningar och möten med bilar och bussar. Ungdomarna tycker att det är viktigt att det går att cykla på cykelbanor hela vägen till skolan. Att det finns bra belysning på gång- och cykelbanor är viktigt för att de ska känna sig trygga, samt att de kan gå med kompisar.

Det kanske tar emot för många att cykla året om, men om man bara kommer ut så ger det otroliga effekter. En av ungdomarna säger: "Man känner sig lite galen och får en kick samtidigt som det är en skön känsla att cykla - även i dåligt väder. Efteråt känner man sig också jättestolt".

De elever som har långt avstånd till skolan vill åka buss eller moped. Då tycker de att det är viktigt med täta bussturer.

4.1.2 Ungdomarnas tankar om hälsa och fysisk aktivitet

Att ungdomar får vardagsmotion genom att gå eller cykla till skolan och till olika aktiviteter har de olika åsikter om. Många av ungdomarna tränar olika idrotter regelbundet och de säger att det inte har någon betydelse för deras hälsa om de går eller cyklar till skolan. En kille berättar att han värmer upp på vägen till träningen genom att cykla dit.

Många säger att det är bra och skönt att få frisk luft på vägen till skolan för att de då blir piggare innan skoldagen börjar. De känner sig fräschare om de går eller cyklar jämfört med om de åker bil. Det är också roligt att gå och cykla med kompisar på väg till skolan. Några säger dock att de inte vill cykla, för då blir de svettiga och luktar svett i skolan.

Ungdomarna säger att de troligtvis skulle cykla oftare och även använda hjälm mer om det fanns fler vuxna i deras närhet att inspireras av. Ungdomar, vars föräldrar går och cyklar mycket, påverkas att också gå och cykla ofta. Att använda lokala idrottsstjärnor som förebilder när det gäller cykling och hjälmanvändning tror ungdomarna kan fungera, men då måste de verkligen vara elitidrottare och helst från den egna kommunen. Elitidrottare kan komma från hockeyn, fotbollen eller basketen.

4.1.3 Ungdomarnas tankar om miljö och trafik

Intresset för miljö och klimatfrågor skiljde sig markant mellan ungdomarna. Ungefär hälften av ungdomarna i gruppintervjuerna var inte alls intresserade av miljö- och klimatfrågor. Vissa ungdomar är dock väldigt miljömedvetna i sin vardag. De gör medvetna matval genom att exempelvis minska mängden kött de äter och minska sitt matsvinn. Några säger att de är veganer bland annat av miljöskäl.

De flyger mer sällan i familjen och handlar mindre nytt för att minska sin klimatpåverkan. Ungdomarna uppger att de för klimatets skull åker mindre bil och väljer tåget framför flyget. När de gör flygresor är de borta under längre perioder. Cykling fungerar dock inte för längre sträckor eller för transport av större saker. Många ungdomar åker därför buss, framför allt ungdomar som bor på landsbygden.

Ungdomarna säger att deras intresse för miljöfrågor till stor del bygger på hur deras föräldrar förhåller sig till miljöfrågor, och framför allt till hur föräldrarna agerar. Några ungdomar är inspirerade av klimataktivisterna Greta Thunberg. En del säger att de redan var oroade för miljön, eller tänkte på miljöfrågor innan Greta Thunberg blev kändis. Ungdomarna säger att de påverkas av miljö- och klimatdebatten i media, men samtidigt säger vissa att de ännu inte har börjat tycka eller agera annorlunda.

Ungdomarna lyfter även fram att många säger och trycker på intresserad/gilla-knappen på Facebookevenemang/inlägg om olika miljöfrågor och förändringar för att visa att de bryr sig, men de är inte tillräckligt intresserade för att göra någonting åt saken, exempelvis delta i strejken eller demonstrationen.

4.1.4 Ungdomarnas tankar om trafiksäkerhet och skyddsutrustning i trafiken

Hjälm

Ungdomarna säger att de sällan använder hjälm vid cykling och nästan aldrig till skolan. Vid skolaktiviteter där cykling ingår, eller om hela familjen gör en gemensam cykeltur kan de använda cykelhjälm. När ungdomarna åker moped använder de alltid hjälm. Ungdomarna säger att alla fattar att en hjälm skyddar huvudet om olyckan skulle vara framme. Men man upplever inte risken för cykelolyckor som särskilt stor när man cyklar på cykelbanor med få cyklister.

Ungdomarna tycker inte att det finns några snygga hjälmar som passar vanlig cykling och att hjälmen förstör frisyren. Uppsatt hår och hjälm fungerar inte tillsammans. Hövding, airbagskragen, tycker de ser ut som en skum-nackkrage för de som har nackspärr. De tror att Hövding blir mycket varm att ha runt halsen på sommaren och inte alls passar ihop med lätta sommarkläder.

En del av ungdomarna säger att de oftast har hjälm när de cyklar i skogen, rider, spelar hockey och åker skidor utför. Vid dessa aktiviteter ses hjälmen som ett modeplagg och som en del av klädseln/utrustningen. Det känns inte lika naturligt att använda hjälm vid cykling till skolan.

Ungdomarna tycker att det är dyrt med nya snygga moderna hjälmar till alla olika aktiviteter. Många hjälmar funkar bra till flera ändamål. Men ungdomarna säger att designen är avsedd för respektive aktivitet. En skidhjälm ska vara varm, och en cykelhjälm väl ventilerad så att det inte blir svettigt.

För att få fler att använda hjälm ska man försöka göra så att cyklisten, cykeln och hjälmen hänger ihop. Ungdomarna vill ha cykelhjälm som matchar både cykeln och klädseln för vanliga cyklister, och samtidigt är lite personliga. Ungdomarna påpekar att det är få vuxna som använder hjälm och därför slutar många unga att använda hjälm när de blir tonåringar. Ungdomarna tycker att fler pensionärer borde använda hjälm eftersom de reagerar långsamt och är bräckliga. Ungdomarna funderar kring varför det inte är lag på hjälm för äldre.

Förvaring av hjälmen är också problematisk eftersom den tar stor plats och stjäls om den lämnas kvar på cykeln. Den är också jobbig att bära med sig när den inte används. Det krävs alltså någon lösning för hjälmförvaring.

Reflexer och belysning

Ungdomarna har både reflexer och belysning på sin cykel. Men belysningen fungerar inte alltid som den ska, och det är jobbigt att rätta till sådant.

Ungdomarna vet om att reflexer är effektiva och ökar synbarheten i mörker när man går. De använder dock sällan reflexer när de promenerar i miljöer med gatubelysning. De som bor på landet använder reflexer för där finns ingen gatubelysning. De ungdomar som löptränar använder ofta reflexer och reflexväst i mörker. Ungdomarna tycker att det är bra när det finns reflexmaterial på skor, kläder och väskor för då slipper de tänka på att ta på sig andra reflexer.

Vinterdäck på cykel

Ingen av de intervjuade ungdomarna använder vinterdäck på cykeln. De tycker inte att behovet finns.

Vad är bra för ökad säker gång och cykling?

Ungdomarna säger att det är mycket trafik runt skolan på morgonen, att det vore bättre med säkra avlämningsplatser en längre bit från skolan. I en kommun uttryckte ungdomarna stor oro för olagligt höga hastigheter utanför skolan. Det är främst problem med A-traktorer.

I korsningar där bilväg möter cykelbanor tycker ungdomarna att det ofta uppstår problem. Bilister som inte blinkar i korsning upplevs som irriterande. En del tycker att bilister kör för nära dem när de måste cykla på körbanan/landsvägen. Ibland finns det sträckor i centrum och stadsmiljöer som saknar cykelbana och som gör att cyklingen upplevs osammanhängande och otydlig. Cykelbanor som övergår i biltrafik skapar en känsla av otrygghet. Även dålig belysning får ungdomarna att känna sig otrygga, både när de går och cyklar.

Ungdomarna lyfter fram att gång och cykling behöver prioriteras högre i städerna, att städerna ska bli mer gång- och cykelvänliga. Det ska vara mer attraktivt att cykla och mindre attraktivt att köra bil. Trafikverket och kommuner behöver arbeta mer för att förbättra förutsättningarna för alla som väljer att gå och cykla så att de kan göra det på ett säkert och smidigt sätt. Ungdomar som bor på landsbygden vill också att det blir säkrare att cykla på landsbygden och till tätorter.

Ungdomarna tror att både barn och vuxna behöver information om olika resalternativ och aktiviteter som visar fördelarna med cykling. De föreslog bilfria veckor och cykeldagar på skolor och arbetsplatser. De intervjuade ungdomarna är intresserade av möjligheten att få testa elcykel och olika lastcyklar. Rabatterad cykelservice vore bra för att uppmuntra fler att cykla. Hjälm- och rabatterade priser till familjer ökar säkert hjälmanvändningen, säger några av ungdomarna.

Ungdomarna tror att ett positivt grupptryck kan göra att fler väljer att cykla. När de ser andra cykla till skola, jobb och aktiviteter så får det även dem själva att tänka till om att välja cykeln oftare. Det är roligt att cykla tillsammans med kompisar, säger ungdomarna.

Några ungdomar cyklar ibland lite längre sträckor med familjen. Ungdomarna tycker det är kul att cykla i naturen och att stanna vid caféer med familjen. För dem som vill träna på cykel är det viktigt med god tillgång till säkra, breda och sammanhängande cykelbanor samt skogsstigar.

Ungdomarna känner inte till att de enkelt kan rapportera till kommunen om de upptäcker exempelvis fel på belysning, glassplitter, hål/sprickor i gatan eller cykelbanan. Rapporteringen görs via kommunens e-tjänst/mobilapp för felanmälan eller via telefon.

Förebilder

Ungdomar söker ofta i sin närmsta omgivning efter förebilder, för att avgöra vilka beteenden, relationer och sätt att prata som är lämpliga. Den egna familjen och mor- och farföräldrar är jätteviktiga, men även vänner, lärare och kändisar. En del följer olika kändisar såsom filmstjärnor, musiker och idrottsstjärnor i sociala kanaler exempelvis Snapchat, Instagram, Tiktok och YouTube.

4.2 Aktiviteter i kommunerna som resultat av gruppintervjuerna

Ungdomarna diskuterade problematiska platser för gående och cyklister i sina respektive kommuner. Det gäller bristfällig gatubelysning, bättre vägunderhåll på gång- och cykelbanor samt biltrafiken utanför skolor. I en kommun uttrycker ungdomarna stor oro för höga hastigheter utanför skolan. De var även bekymrade över framförandet av A-traktorer i området. I en gruppintervju berättade ungdomarna att de gör trygghetsvandringar tillsammans med representanter från kommunstyrelsen en gång per år. Ungdomarna resonerar om att de kan förbereda och lyfta fram olika trafikfrågor och/eller platser till dessa vandringar. På så sätt kan trafikfrågor integreras i verksamheten i ungdomsfullmäktige/-råd och i samverkan med politiker på ett naturligt sätt.

Utifrån gruppintervjuerna har NTF genomfört minst en aktivitet i samråd med ungdomsfullmäktige i respektive kommun under hösten 2021. NTF har genomfört hastighetsmätning utanför en skola. Hjälm- och reflexutställningar har funnits vid skolor i tre kommuner. Trygghetsvandringar med fokus på trafik har genomförts i två kommuner. I en kommun genomfördes en dialog om ungdomarnas synpunkter på trafikmiljön i kommunen med Trafikingenjören.

4.2.1 Trygghetsvandringar med trafikfokus

I två kommuner genomfördes trygghetsvandringar där ungdomar i ungdomsfullmäktige/-råd tillsammans med representanter från kommunstyrelserna promenerade en förbestämd slinga för att se var det finns risk för otrygghet i miljön. Grundtanken var att fånga upp och tillvarata ungdomarnas synpunkter samt erfarenheter. Trygghetsvandringarna gör också att deltagarna kommer samman och diskuterar viktiga frågor. I processen ingår att ta fram förslag på lösningar, och trygghetsinventeringen kan sedan ligga till grund både för större och mindre åtgärder.

Ett nytt perspektiv som lyftes fram på dessa båda trygghetsvandringar var trafik, exempelvis farliga korsningspunkter, problem med höga hastigheter och dålig sikt. Gatubelysningen är ofta ganska god,

men den har sina brister på en del ställen. En del armaturer skymms av växtlighet och ett fåtal fungerar inte. Andra problem som lyftes fram är att bilister och cyklister inte följer trafikregler, vattensamlingar och gropar/sprickor på gång- och cykelbanor, dåligt klippta häckar och buskage, mörka gång- och cykeltunnlar och att gång- och cykelvägar genom parker känns otrygga på kvällen och natten. Förslag till åtgärder föreslogs och kommunen kommer nu gå vidare med dem utifrån hur viktiga de är och vilken insats eller kostnad som krävs för att de ska genomföras.

För att trygghetsvandringarna ska bli framgångsrika är det viktigt att kommunen är beredd på att åtgärda en del av det som kommer fram. Det är också bra om återkoppling görs till ungdomarna.

4.2.2 Cykelhjälm- och reflexutställning

NTF visade en cykelhjälm- och reflexutställning i aulan och vid entréer på skolor i tre kommuner. Utställningarna bestod av olika moderna hjälmar, exempelvis vikbara hjälmar, vinterdäck, olika reflexer, lysen och reflekterande kläder anpassade för cyklister och gående. Utställningarna skapade möten och öppnade upp för reflektion och diskussioner mellan ungdomar. Eleverna provade hjälmar, reflexer och pratade med varandra. De såg ut att vara glatt överraskade över att det visades så många olika alternativ på både cykelhjälm och reflexprodukter!

4.2.3 Hastighetsmätning

I en gruppintervju lyfte ungdomar fram problem med höga hastigheter vid en skola varpå NTF genomförde en hastighetsmätning med laserinstrument. Resultatet från mätningen visar att en fjärdedel (29 stycken) av de 111 uppmätta fordonen körde över gällande hastighetsgräns som är 30 km/tim. Fem A-traktorer passerade hastighetsmätningen inom lagstadgad hastighet. Resultaten har återkopplats till ungdomsfullmäktige i kommunen samt skolledningen på berörd skola.

4.2.4 Dialog med trafikingenjör

I en kommun hade NTF och ungdomar från ungdomsfullmäktige tillsammans en dialog med Trafikingenjören om ungdomarnas synpunkter på trafikmiljön. Ungdomarna lyfte fram att det är dags att prioritera cykel och gång framför bil, farliga korsningspunkter mellan cyklister och motorfordonsförare, drift- och underhållsproblem samt bristande belysning på gång- och cykelbanor. Samverkan kommer att fortsätta efter projektperiodens slut.

5 Sammanfattande diskussion och slutsatser

NTF blev positivt överraskade över att ungdomarna i gruppintervjuerna var så öppenhjärtiga och delade med sig av sina erfarenheter och synpunkter. Gruppintervjuerna gav oss en hel del nya perspektiv som vi kommer att ha användning av framöver.

Ungdomarna i gruppintervjuerna vill gå och cykla till skolan och fritidsaktiviteter. Det som påverkar dem att inte gå och cykla är långa avstånd, farliga korsningspunkter, stöldrisk och dåligt väder. Det var intressant att ungdomarna lyfter fram att de uppskattar att cykla och gå tillsammans med andra. Den sociala dimensionen på cykling och gång kan därför vara värdefull att lyfta fram om vi vill locka fler ungdomar att cykla och gå. Om vi vill att fler ska gå och ta cykeln under större delen av året behöver vi satsa på att göra bättre och säkrare gång- och cykelstäder.

Ungdomarnas resonemang för att få fler att använda hjälm bygger på att cyklisten, cykeln och hjälmen bör hänga ihop. Ungdomarna vill ha cykelhjälm som matchar både cykeln och klädseln för vanliga cyklister, och samtidigt är lite personliga. Ungdomarna påpekar att det är få vuxna som använder hjälm och därför slutar många unga att använda hjälm när de blir tonåringar. Ungdomarna tycker att fler pensionärer borde använda hjälm eftersom de reagerar långsamt och är bräckliga. Ungdomarna funderar kring varför det inte är lag på hjälm för äldre.

Förvaring av hjälmen är också problematisk eftersom den tar stor plats och stjäls om den lämnas kvar på cykeln. Den är också jobbig att bära med sig när den inte används. Det krävs alltså någon lösning för hjälmförvaring.

Genom att lyfta in trafiksäkerhetsfrågor i kommunernas ordinarie trygghetsvandringar kan trafiksäkerhetsfrågor integreras i den löpande verksamheten. Det ökar också chanserna för att både gång och cykling blir säkrare och ungdomars intresse för säkra, hälsosamma och klimateffektiva resor kan öka.

Majoriteten av ungdomarnas synpunkter skulle kunna felanmälas via kommunernas appar, telefon och hemsidor för felanmälan och synpunkter på sådant som rör trafik och gator. Tyvärr kände ungdomarna inte till denna service hos kommunerna.

Genom NTF:s hjälm- och reflexutställningar på skolor gavs ungdomarna olika ingångar till att få i gång tankar och diskussioner. Förhoppningsvis triggas det ungdomarna att använda både hjälm och reflexer.

Referenser

Guthold R., Stevens G. A., Riley L. M. & Bull F. C. (2020): Global trends in insufficient physical activity among adolescents: a pooled analysis of 298 population-based surveys with 1.6 million participants. Lancet 'Child Adolesc Health 2020; 4: 23-35.
[https://www.thelancet.com/journals/lanchi/article/PIIS2352-4642\(19\)30323-2/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanchi/article/PIIS2352-4642(19)30323-2/fulltext).

Westman, Jessica (2017): Drivers of Children's Travel Satisfaction. Doktorsavhandling. Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap, Institutionen för sociala och psykologiska studier, Karlstads universitet. <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1150591&dswid=-6883>.

Bilaga 1 – Intervjuguide

Intervjuguide till gruppintervjuer i ungdomsfullmäktige /-råd

Bakgrund

Trafiksäkerhetsorganisationen NTF i Skåne och Västmanland genomför ett pilotprojekt där vi ska genomföra gruppintervjuer med ungdomar i Ungdomsfullmäktige/-råd i fyra utvalda kommuner. Syftet är att ta reda på ungdomars intresse och synpunkter på säkra, hälsosamma och klimateffektiva resor.

Upplägg gruppintervjun

Vi kommer ställa ett antal frågor till gruppen som ni diskuterar fritt och ni lyfter fram era egna perspektiv, erfarenheter och åsikter. Era svar kommer att behandlas konfidentiellt, det betyder att ingen kommer att veta vad just du har svarat.

Vanligaste färdssättet till skolan

Hur tar ni er vanligen till skolan under sommarsäsongen?

- Gång
- Cykel
- Skolskjuts
- Kollektivtrafik (buss, tåg)
- Moped
- Mopedbil
- A-traktor
- MC
- Skjutsas i bil

Hur tar ni er vanligen till skolan under vintersäsongen?

- Gång
- Cykel
- Skolskjuts
- Kollektivtrafik (buss, tåg)
- Moped
- Mopedbil
- A-traktor
- MC
- Skjutsas i bil

Hur skulle ni vilja ta er till skolan (om ni hellre skulle vilja ta er dit på ett annat sätt)?

- Gång
- Cykel
- Skolskjuts
- Kollektivtrafik (buss, tåg)
- Moped
- Mopedbil
- A-traktor
- MC
- Skjutsas i bil

Hälsosam livsstil

Nu skulle vi vilja lyssna till er hur ni tänker när det gäller hälsa och fysisk aktivitet.

- Hur viktigt är det för er att ha en daglig fysisk aktivitet?
- Varför är det viktigt?
- Hur får ni denna fysiska aktivitet, eller motion?
- Hur ser ni på vardagsmotion, hur får ni motion?
- Vad är främsta skälet till att ni motionerar?

Att cykla kan ju vara ett sätt att få daglig motion.

- Cyklar ni till skolan?
- Cyklar ni till fritidsaktiviteter?
- Vad är det som avgör om ni cyklar?
- Vad är det som avgör om ni inte cyklar?
- Vad är det som avgör om ni cyklar året runt?
- Om ni inte alls cyklar - så undrar vi varför?

Miljö och trafik

Nu skulle vi vilja lyssna till er hur ni tänker när det gäller miljöfrågor och senare även miljö och trafik.

Många ungdomar säger att de är intresserade och brinner för miljöfrågor.

- Är ni intresserade av miljöfrågor?
- Vad gör ni konkret i er vardag?

Transporter och miljön

- Hur tänker ni kring era egna resor när det gäller miljöpåverkan?
- Hur kommer det till uttryck i hur ni verkligen resor?
- Tror ni att era val kring resor påverkar miljön?

Att cykla vet vi ju är miljövänligt, billigt och effektivt.

- Hur kan kommunen eller Trafikverket påverka så fler väljer att cykla?
- Hur kan ni i ungdomsfullmäktige/skolan påverka fler elever att cykla?

Cykelparkering

Vad anser ni om de cykelparkeringar som finns vid skolan?

- Vad är viktigt för att en cykelparkering ska vara bra och användas?
- Är det gott om plats på cykelparkeringen?
- Är det något problem med stöldrisk?
- Finns det andra faktorer som påverkar hur ni väljer att parkera cyklar?

Trafiksäkerhet

Trafikmiljön och säkerheten för dem som går och cyklar

- Hur upplever ni att trafikmiljön är runt era skolor?
- Är det mycket trafik?
- Hur är hastigheten?
- Finns det gång- och cykelvägar till skolan?
- Hur är övergångsställen utformade? Finns det fartgupp eller avsmalningar?
- Finns det bra avlämningsplatser för dem som skjutsar sina barn? Var ligger de i förhållande till skolan?

Skyddsutrustning i trafiken

Nu vill vi höra lite om hur ni skyddar er i trafiken?

- Använder ni cykelhjälm? (ev mopedhjälm)
- Hur kan vi öka användningen av hjälm bland ungdomar?
- Har ni belysning på cykeln?
- Har ni reflexer på cykeln?
- Använder ni vinterdäck på cykeln på vintern?
- Använder ni reflexer när ni går/springer i mörker?
- Hur kan vi få fler ungdomar att använda reflexer?

Kommunikation om trafik

Slutligen har vi några frågor om kommunikation om trafik och trafiksäkerhet.

- Finns det några speciellt riskfyllda platser i kommunen?
- Upplever du några riskfyllda situationer i trafiken?
- Finns det något kommunen skulle kunna göra för att ni ska kunna förflytta er på det sätt ni vill?
- Hur får ni information om trafik och trafiksäkerhet? Av vem?
- Söker ni själva information om trafik och trafiksäkerhet?

Nästa steg och tack

Vi kommer att sammanställa gruppintervjuerna. Utifrån sammanställningen av de mest återkommande synpunkterna är tanken att NTF och några representanter från er i ungdomsfullmäktige/-råd träffar trafikplanerare eller andra ansvariga i kommunen där vi tillsammans lyfter fram dessa synpunkter och diskuterar förslag på åtgärder.

Resultatet från gruppintervjuerna kommer även att sammanställas i en NTF rapport som vi skickar till er i ungdomsfullmäktige/-råd i slutet av året. NTF-rapporten kommer även spridas till massmedia och publiceras på NTF:s hemsida där den går att ladda ner.

Stort tack för att ni var med i gruppintervjun och att ni avsatte både er tid och engagemang!

Kontakta oss lokalt

Blekinge: blekinge.ntf.se
Dalarna: dalarna.ntf.se
FyrBoDal: fyrbodal.ntf.se
Gotland: gotland.ntf.se
Gävleborg: gavleborg.ntf.se
Halland: halland.ntf.se
Jämtland: jamtland.ntf.se
Jönköping: jonkoping.ntf.se
Kalmar: kalmar.ntf.se
Kronoberg: kronoberg.ntf.se
Norrbotten: norrboten.ntf.se
Skaraborg: skaraborg.ntf.se
Skåne: skane.ntf.se
Stockholm: stockholm.ntf.se
Sörmland: sormland.ntf.se
Uppsala: [uppsala.ntf.se](http:// uppsala.ntf.se)
Värmland: varmland.ntf.se
Väst: vast.ntf.se
Västerbotten: vasterbotten.ntf.se
Västernorrland: vasternorrland.ntf.se
Västmanland: vastmanland.ntf.se
Örebro: orebro.ntf.se
Östergötland: ostergotland.ntf.se

SÄKER TRAFIK

